

Filosofie

Filosofie je mj. také významnou neformální (a neoficiální) společenskou institucí, která má jakousi „strážnou“, tj. kritickou funkci. S touto funkcí je v napětí a rozporu ta okolnost, že filosofii v každé dnešní společnosti pěstují především filosofové z povolání, tj. univerzitní učitelé a pracovníci vědeckých ústavů. Být placen za filosofování považoval již Sókratés a jeho žák Platón nejen za cosi ponižujícího, ale pro samu filosofii přímo nebezpečného. Filosofování je rozhodně veřejná věc; je to veřejná činnost, i když na veřejnosti filosof vystupuje jen občas. Ale filosof nikdy nemluví za veřejnost a jménem veřejnosti (leďa že se „veřejnosti“ ujímá např. proti vládě, která se ocitla v rozporu s veřejností a vůbec se společností, tak jako se zase v jiných případech ujímá utlačených, ponižených nebo nějak zásadně poškozovaných atd.). To, co filosof říká na veřejnosti, nemá znít pro společnost uspokojivě a takříkajíc uspávavě, nýbrž má budit společnost z klidu a rozespalosti nebo prostě jen nevšímavosti a lhostejnosti tam, kde jde o vážné věci (o kterých lidé obvykle neradi slyší). Podle Platóna se sám Sókratés charakterizoval jako střeček, který nenechá v poklidu pospávat obec. I když je vztah filosofa (a filosofie) k obci jedním z hlavních témat a také problémů filosofické politiky, není možno vztah filosofie k veřejnosti redukovat na takto široce a obecně chápaný vztah k obci či „politické společnosti“ (lépe než státu). Nicméně každý konkrétní kritický vztah musí být zapojen, zakomponován (být v daném provedení, např. v určité uvědomovací akci nebo v jistým způsobem pointovaném protestu apod. třeba nikoli ve všech ohledech explicitně) do vztahu k celku. Zde se také ukazuje jakási zvláštní spřízněnost a blízkost ve vztahu mezi filosofii a politikou. Řádná politika musí být také konstituována a strukturována jako vztah k celku obce, a filosofie bude každou politiku v této věci upomínat a napomínat. A zase naopak bude mít vždy sympatie pro takovou řádnou, tj. vůči celku obce odpovědnou politiku, a bude ji v rámci svých možností podporovat.

(Berlín, 930304-2)